Čekalová, Monika: Linguafilm Czech Vol. 1

Kateřina Vodičková

Vyučující češtiny pro cizince i studenti se konečně dočkali výukového DVD, které nabízí víceméně autentické příhody ze života jedné české rodiny. Autorkou kompletu, který sestává z DVD s 12 hranými příběhy a z „učebnice“, je Monika Čekalová a vydalo ho v roce 2008 Studio 21.

DVD nazvané Watch&Learn představuje členy rodiny Holečkových a jejich přátele v různých běžných (Hotel, Praktický lékař, Realitní kancelář) i méně běžných (Kočárky, Dezinsekce) životních situacích. Každá ze dvanácti kapitol o délce 3–4 minuty nabízí epizodu, která se snaží být nějakým způsobem neotřelá, pro studenty zajímavá či zábavná. Autorka toho dosahuje různými způsoby: situační i jazykovou komikou (*Hugo Holeček není žádný drobeček.*), popř. jemnou ironií (*Dvakrát klikneš na tuhle ikonu. … Myší, tati!*), nečekanou pointou (např. v kapitole Jazyková škola), prostředím (Motorky) a v neposlední řadě některými hereckými výkony, kupř. dceřin otrávený výraz nad otcovou počítačovou negramotností. Ačkoliv se rodilým mluvčím mohou některé scény zdát přehnané či nepřirozeně zahrané,[1] je třeba mít na paměti, že se jedná o materiál pro cizince učící se česky, z nichž někteří ČR ještě nenavštívili – příslušné pasáže je tak zřejmě mají upozornit na odlišnosti v normách chování. DVD tak může být jednou z možností, jak cizince připravit na pobyt v naší zemi nejen jazykově, ale i po sociokulturní stránce. Doporučujeme vyučujícím zvážit, které kapitoly mohou pro danou skupinu studentů představovat realitu, se kterou se ve své zemi nesetkávají, neboť jsme se setkali s nepochopením např. partnerského vztahu mezi Janou a Pavlem.[2]

DVD je nejen ukázkou života běžné české rodiny, ale i ukázkou běžné mluvy. Tempo promluv je přirozené a blíží se tempu rodilého mluvčího v daných situacích, ovšem s ohledem na cílovou skupinu se repliky pečlivě vyslovují. Všechny dialogy jsou namluveny ve spisovné češtině, často v její hovorové variantě (*Jsi fakt skvělý, strejdo!*). Uchu českého mluvčího pak znějí některé výpovědi poněkud nepřirozeně[3], snad ve snaze zpřístupnit dialogy i nižším úrovním zvládnutí jazyka. Dostáváme se tak k otázce, pro jakou úroveň osvojené komunikační kompetence je publikace určena. Na stránkách `http://www.linguafilm.com` se dočteme, že se jedná o „interaktivní výukový materiál využitelný jak pro začátečníky, tak i pro studenty velmi pokročilé“.[4] Domníváme se však, že pro naprosté začátečníky jsou dialogy příliš obtížné, co se týče lexika (*pečlivě, rozčilovat se, utéct, přísahat, podporovat*) i jazykových struktur (*…víte, že jste už před šesti lety měl být přeočkován proti tetanu; musíte být zcela zdráv, což teď nejste* a další). I když příběhy studenty seznámí s množstvím běžně používané a v současné době velmi frekventované slovní zásoby (*zavináč, heslo, stáhnout, úschovna*), obsahují dialogy i lexikum, které zřejmě na dané úrovni nepoužijí (*potah, šváb, spojka* – u auta). Objevují se také idiomatická spojení jako *to mi spadl kámen ze srdce* a přísloví typu *kolik řečí umíš, tolikrát jsi člověkem.* Záleží samozřejmě na tom, jak vyučující bude s nahrávkami pracovat, ale předpokládáme, že většinu z nich lze s úspěchem využít až pro studenty, jejichž znalost češtiny odpovídá nejméně úrovni A2 podle Společného evropského referenčního rámce pro jazyky (např. kapitola Hotel, Městská hromadná doprava). Nahrávky jsou vhodné i pro úrovně vyšší, zejména B1, popř. B2. Zřejmě nejen na nižších úrovních studenti i vyučující ocení možnost zapnout si české titulky.

Učebnice s názvem Read&Learn nepředstavuje učební materiál v pravém slova smyslu, jedná se zejména o přepis dialogů ze všech dvanácti kapitol včetně jejich fonetické transkripce. Pro tu bylo užito mezinárodního systému IPA, nicméně nefilologicky vzdělaným studentům pomůže v orientaci čtyřstránkový průvodce českou výslovností. V něm uživatelé naleznou v přehledné tabulce symbol, který pro danou hlásku používá International Phonetic Association, její ortografickou podobu, tj. písmeno, které danou hlásku v češtině reprezentuje, příklad českého slova, ve kterém se hláska vyskytuje, a nápovědu, ke které hlásce v angličtině se tato hláska blíží. Užitečné budou jistě i komentáře k jednotlivým hláskám a informace mj. o tom, kolik vokálů a diftongů čeština má, upozornění, že [p], [t] a [k] se v češtině vyslovují bez aspirace, popř. kde

se v mluvidlech některé problematické hlásky tvoří. V textech samotných se pak vedle českých výslovnostních variant uvádějí i moravské.

K dispozici je kromě přepisu dialogů a jejich fonetické transkripce uveden i anglický překlad všech replik a v neposlední řadě dialog zapsaný pomocí tzv. slovníkových forem – ty mají studentům pomoci při rekonstrukci dialogů a vyhledávání slov ve slovnících. Jednu repliku uvádíme jako příklad:

Pavle, ty jsi poklad!

Pavel, you're a treasure!

Pavel • ty • **být** • poklad

[| pavlɛ| tɪ jsɪ poklat |]

Novinkou na českém trhu je tzv. časové kódování, které v knize označuje začátek promluvy dané postavy. Studenti si tak mohou zkusit jednotlivé kapitoly namluvit sami, stačí ztišit zvuk a sledovat nástup postav podle publikace.

Za některými kapitolami jsou zařazeny doplňující materiály, např. recept na kapra v jogurtu za kapitolou Lyže a snowboardy, ve které Holečkovi slaví Vánoce. Jakousi samostatnou kapitolu v publikaci tvoří Užitečné informace a kontakty, které ke každé kapitole nabízejí krátký až středně dlouhý text s anglickým překladem a inzeráty, kontakty, mapky apod. Každé kapitole je takto věnována jedna strana formátu A4. Jedná se o texty informativního charakteru, bez doprovodných cvičení. Přílohová část učebnice umožňuje také hledat v mapách Prahy, České republiky a Evropy.

Ačkoliv je mediačním jazykem „učebnice“ angličtina, neznamená to, že s nahrávkami (a přepisy dialogů, jejich fonetickou transkripcí a dalšími texty) nelze pracovat i ve třídách/skupinách bez znalosti angličtiny. DVD totiž pracuje jen s češtinou a anglické titulky vůbec nenabízí.

Linguafilm Czech Vol. 1 je pečlivě připraveným a odborně zpracovaným materiálem, který si neklade za cíl stát se učebnicí češtiny pro cizince, nýbrž materiálem, který umožní zpestřit výuku či samostudium, zábavnou formou procvičit výslovnost, ale též poslech s porozuměním i další řečové dovednosti. Může být také vítaným doplňujícím materiálem pro nácvik či opakování jazykových struktur i forem a lexika. Nenabízí sice nepřeberné množství textů, cvičení či pracovních listů, ale poskytuje podklady, které si vyučující sami mohou jen stěží vytvořit a které mohou být využity různými způsoby vzhledem ke konkrétním potřebám studentů. Nezbývá nám tedy než si přát, aby brzy spatřil světlo světa Linguafilm Czech Vol. 2, tentokrát třeba i s metodickým pokynem jakýchsi nápadů, jak s publikací a DVD pracovat.

O autorce

Kateřina Vodičková je lektorkou češtiny pro cizince a vedoucí Výzkumného a testovacího centra ÚJOP UK.

Poznámky

[1] Takovou situací je např. vřelé objímání Holečkových s přáteli Janou a Pavlem v kapitole Bowling a šipky, kdy se pan Holeček po přivítání svých dlouholetých přátel dožaduje dalšího objetí: „Jani, vypadáš skvěle! Pojď sem, ať tě objemu!“

[2] Nejsou svoji, ale pronajímají si spolu byt – Pavel představuje Janu jako svou přítelkyni.

[3] Kupř. když Marcela vybírá se svou sestrou Janou kočárek, raduje se nad jedním: „Potah je možné prát na třicet stupňů Celsia.“ V takovémto soukromém rozhovoru bychom spíše čekali prosté „na třicet“, popř. „na třicet stupňů“.

[4] Označení „interaktivní výukový materiál“ může být poněkud zavádějící, neboť se jedná o klasické DVD s nahrávkami, které jsou rozděleny do kapitol, ale lze je pustit i jako film. Pod plně interaktivním studijním materiálem rozumíme propojenou prezentaci obsahující obrázky, animace a interaktivní prvky různé úrovně. Viz Nocar, D. (2004), *E-learning v distančním vzdělávání.* Olomouc, CDV UP.